

prištieho týdne. Bude-li potrebi odborníku z československého ministerstva železnic, budú tieto telefonicky pozváni.

Pokud jde o adaptaci protokolu ze dne 22. prosince 1937 naléhali Maďari, aby českoslovenští odborníci přijeli již tento týden. Teprve po vysvětlení, že českoslovenští odborníci právě studují otázky související s modifikací protokolu, přistoupili Maďari nato, aby jednání započala příští týden.²

Na konec se podotýká, že zástupci Národních bank zahájili již jednání a doporučují v dohodě s delegací, aby co nejdříve ustanovena byla komise finanční, ježto jejich jednání úzce souvisí s otázkou státního dluhu.³

Za přednostu československé delegace:
Dr. Niederle v. r.

AMZV ČR, PrS, kart. 60, f. 11, č. 177 022/II-38. Kópia, strojopis.

¹Ide o obchodnú dobu medzi Česko-Slovenskom a Maďarskom z roku 1937.

²Pri rokovaní, ktoré začalo 9. 12. 1938 v Budapešti, išlo o úpravu obchodného styku medzi obidvoma štátmi vychádzajúceho z obchodnej zmluvy z roku 1937 a podpísaného protokolu 12. 12. 1937, ktoré určovali vzájomné kontingenty. Na rok 1938 sa pôvodne predpokladala výmena tovarov v hodnote 200 miliónov korún, avšak po viedenskom rozhodnutí bola prerušená.

Podľa oznámenia MZV Predsedníctvu ústrednej vlády zo začiatku decembra 1938 česko-slovenská vláda sa pri rokovaní bude usilovať o úpravu vzájomných kontingentov tak, aby zodpovedali súčasnej česko-slovenskej výrobe a potrebám odstúpeného územia. – AMZV ČR, KV, kart. 46, f.: Jednání s Maďarskem 1938, č. 175 326/VI-8/38.

³Maďarský záznam z hospodársko-finančnej a dopravnej komisie hovorí o záujmoch maďarskej strany pri rokovaní. V zázname sa uvádza: „Dosišla sa zhoda v tom, že bude obnovená obchodná výmena na základe dohody z 22. 12. 1937 a to počnúc 5. 12. 1938. Nová úprava bude brať do úvahy zmenené okolnosti a rokovania v tomto smere už začali v užšej komisii. Tá dnes zasadá prvýkrát. Dosišla sa zhoda v tom, že dohoda o pohraničnom styku zo 17. 11. 1937 od 5. 12. 1938 sa rozšíri aj na novú hranicu. Ohľadne železničnej dopravy komisia prijala návrh vypracovaný expertmi v 9 protokoloch k jednotlivým otázkam. Železničný styk medzi dvoma štátmi menšieho významu začne 5. 12. 1938. Ohľadne medzinárodnej dopravy v otázke železničnej trate cez Čierny Arđov nedošlo k dohode. Československá delegácia neprijala maďarský návrh, aby 2 železničné trate vedúce do Poľska mali na starosti Maďarské štátne železnice. Naproti tomu navrhla vzájomné záväzky na železničnej trati Košice – Orlov a Košice – Seľfuš – Jasina. V tejto veci maďarská delegácia vyhlásila, že podá o tom hlásenie svojej vláde a potom dá odpoveď. Československá delegácia žiadala, aby 5. 12. 1938 bola otvorená aj železničná prevádzka na trati Halmei – Čierny Arđov. Maďarská strana vyhlásila, že požiada o vyjadrenie svojej vlády. Československá delegácia v princípe prijala maďarský návrh z minulého zasadnutia, podľa ktorého na odvetu za rusínske drevo súhlasí, aby Maďarsko dodávalo pre rusínske obyvateľstvo nielen kukuricu, ale aj raž a pšenicu. Za tým účelom o pár dní prídu experti do Budapešti. Pokiaľ ide o železničný park, experti už predtým rokovali. Doteraz československá strana maďarské požiadavky splnila iba na jednu štvrtinu. Vyhlásila, že k otázke pristupuje dobromyseľne. Na znak toho chce dopredu odovzdať určité množstvo železničných vozňov. Ku konečnému rozhodnutiu môže dôjsť len na základe „ordnungsmässiger Zustand“ a kritérií prijatých subkomisou. V prípade nezhôd, bude potrebné sa obrátiť na arbitrov. Pokiaľ ide o záležitosti poštové, zásobovanie elektrinou, tabakových príjmov, sociálneho poistenia, národných bánk a v otázkach železničného styku, experti už rokujú alebo začnú v najbližšom čase“. – ZM HÚ SAV, FMMZV, inv. č. 2239, K – 53, Kúm. pol. 1938-7/7-4199. Záznam P. Sebestyena zo zasadnutia hospodárskej komisie z 29. 11. 1938.

1. december 1938, Budapešť.

Odpoveď a výhrady česko-slovenskej delegácie k maďarskému návrhu o vzájomnej výmene obcí na slovensko-maďarskej delimitačnej čiare.

Monsieur le Ministre,

En me référant à la lettre de Votre Excellence en date du 24 novembre 1938 48/cm/38¹ au sujet de certains échanges des territoires situés le long de la ligne de démarcation tracée par la sentence arbitrale de Vienne du 2 Novembre 1938, j'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence ci-après le point de vue des autorités tchécoslovaque compétentes en matière:

Même à la lumière d'une comparaison approximative des communes qui forment l'objet de l'offre de la demande du Gouvernement Royal Hongrois, il est apparu une disproportion considérable tant quant à la superficie qu'au nombre des populations passibles de cet échange. La proposition hongroise ne prête pas à un juste équilibre entre les objets offerts et demandés; en outre la cession de certaines communes englobées dans la demande du Gouvernement Royal Hongrois porterait atteinte à l'entité économique de toute la région environnante qui commande même la vie économique et l'existence de la population des districts plus éloignés à l'arrière².

C'est pourquoi le Gouvernement Tchécoslovaque se voit obligé d'exclure des pourparlers y relatifs les communes qui à son avis et à la lumière des circonstances ci-dessus exposées ne pourraient entrer en ligne de compte lors de l'échange territorial envisagé.

Il s'agirait en l'espèce des communes suivantes: Lubeník (Lubény), Turček (Turcsók), Sirk (Szirk), Kameňany (Kövi), Rákoš (Gömörökös), Ochtiná (Mártonháza), Štítník (Csetnek), Štós (Stosz), Betliar (Betlér).

Quoique même après l'exclusion de ces communes une considérable disproportion continue à subsister entre l'offre et la demande du Gouvernement Royal Hongrois, le Gouvernement Tchécoslovaque est néanmoins disposé à entamer les négociations concernant cet échange, et accepte volontiers la proposition du Gouvernement Hongrois de constituer à cet effet une commission spéciale; comme président de cette commission du côté tchécoslovaque est désigné l'ingénieur Stephan Janšák, chef de l'Office des Travaux Publics en Slovaquie.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

Ministre de Tchécoslovaquie

Vážený pán minister,

odvolávajúc sa na list Vašej Excelencie zo dňa 24. novembra 1938, č. j. 48/cm/38¹ týkajúci sa výmeny územia nachádzajúceho sa pozdĺž demarkačnej čiary stanovenej arbitrážnym rozhodnutím vo Viedni 2. novembra 1938, mám česť v príslušnej veci oznámiť Vašej Excelencii nasledujúce stanovisko kompetentných československých orgánov.

Aj pri približnom porovnaní obcí ponúknutých maďarskou vládou je jasný a výrazný nepomer pokiaľ ide o rozlohu a počet, ktorých sa týka táto výmena. Maďarskému návrhu chýba rovnováha medzi ponúkanými a požadovanými objektmi. Okrem toho odstúpenie určitých obcí, ktoré sú zahrnuté medzi požiadavky maďarskej kráľovskej vlády, postihuje hospodársku bázu celého okolia, od ktorej závisí hospodársky život a samotná existencia obyvateľstva vzdialenejších okresov.²

Preto československá vláda cití povinnosť vyňať z rokovanií obce, ktoré podľa jej názoru a z hľadiska uvedených okolností pri zamýšľanej výmene územia sa majú brať do úvahy.

V tomto prípade ide o nasledujúce obce: Lubeník (Lubény), Turček (Turcsok), Sirk (Szirk), Kameňany (Kövi), Rákoš (Gömörökös), Ochtiná (Mártonháza), Štítník (Csetnek), Štós (Stosz), Betliar (Betlér).

Hoci medzi ponukou a požiadavkami maďarskej vlády aj po vypustení týchto obcí ostane zjavný nepomer.

i v takom prípade je československá vláda pripravená začať rokovania o výmene a rada prijíma návrh maďarskej vlády vytvoriť pre tento účel osobitnú komisiu. Z československej strany za predsedu tejto komisie bude menovaný pán Štefan Janšák, vedúci Úradu verejných prác na Slovensku.

Pán minister, ráčte prijať ubezpečenie o mojej hlbokoj úcte.

Československý vyslanec

AMZV ČR, PrS, kart., 65, f. 6, č. 171 071. Odpis, strojopis.

¹ Pozri dok. č. 45.

² Pozri dok. č. 53.

59

1. december 1938, Budapešť.

Vyhlasenie maďarskej delegácie o vyhostovaní obyvateľov Podkarpatskej Rusi česko-slovenskými orgánmi a o riešení problému bývalých českých a slovenských kolonistov na odstúpenom území.

A. Sous-Commission des Réclamation

Comme il a été déjà exprimé à maintes reprises le Gouvernement hongrois considère injustifiées, non motivées et, par conséquent, inadmissables les mesures, qui par les autorités tchécoslovaques ont été prises récemment contre les habitants des territoires n'ayant subi aucun changement de souveraineté à la suite de la Décision arbitrale de Vienne. Ces mesures doivent provoquer en Hongrie un ressentiment d'autant plus vif, qu'elles sont dirigées même contre une population, dont les ancêtres ont habité ces territoires depuis des siècles.

Le Gouvernement hongrois insiste donc, à ce que ces mesures soient arrêtées immédiatement et que des dispositions soient prises en vue du rétablissement du statu quo.

A. Subkomisia pre sťažnosti

Ako maďarská vláda už niekoľkokrát vyhlásila, považuje za neoprávnené, bezdôvodné a v dôsledku toho aj za neprípustné opatrenia, ktoré nedávno prijali československé orgány voči obyvateľom na území, kde v dôsledku arbitrážneho rozhodnutia vo Viedni nenastala zmena zvrchovanosti. Tieto opatrenia vyvolali v Maďarsku o to silnejšie pocity trpkosti, že smerovali proti obyvateľom, ktorých predkovia už po stáročia obývajú toto teritórium.

Preto maďarská vláda trvá na okamžitom zastavení uplatňovania týchto opatrení a na prijatí rozhodnutí, ktoré by obnovili predchádzajúce *status quo*.

B. Sous-Commission des Réclamation

En ce qui concerne le traitement des colons tchécoslovaques trouvés sur les territoires réannexés à la Hongrie en vertu de la Décision arbitrale, la Délégation hongroise a l'honneur de préciser le point de vue du Gouvernement hongrois comme il suit: